

ВЕРХОВНА РАДА УКРАЇНИ

КОМІТЕТ З ПИТАНЬ ОСВІТИ, НАУКИ ТА ІННОВАЦІЙ

Р І Ш Е Н Н Я

До протоколу № 62
від 31 березня 2021 року

**Про проект Закону про внесення змін до статті 175
Кримінального кодексу України щодо посилення відповідальності за
невиплату заробітної плати, стипендії, пенсії чи інших установлених
законом виплат № 4589 від 14.01.2021**

Комітет з питань освіти, науки та інновацій за дорученням Голови Верховної Ради України розглянув проект Закону про внесення змін до статті 175 Кримінального кодексу України (далі - КК) щодо посилення відповідальності за невиплату заробітної плати, стипендії, пенсії чи інших установлених законом виплат, реєстр. № 4589 від 14.01.2021, та зазначає наступне.

Зважаючи на наведену у пояснювальній записці інформацію Державної служби статистики України про наявну станом на кінець 2020 року заборгованість із виплати заробітної плати майже у 4 млрд. грн., автором законопроекту пропонується застосовувати більш жорсткі норми до порушників за невиплату заробітної плати, стипендії, пенсії чи інших установлених законом виплат.

Чинні положення статті 175 КК встановлюють кримінальну відповідальність за безпідставну невиплату заробітної плати, стипендії, пенсії чи іншої установленної законом виплати громадянам більш як за один місяць, вчинену умисно керівником підприємства, установи або організації незалежно від форми власності чи громадянином – суб'єктом підприємницької діяльності:

- положеннями частини першої статті 175 КК за вчинену умисно безпідставну невиплату заробітної плати передбачено штраф від п'ятисот до тисячі неоподатковуваних мінімумів доходів громадян (8 500 до 17 000 грн) або виправні роботи на строк до двох років з позбавленням права обіймати певні посади чи займатися певною діяльністю на строк до трьох років,

- частиною другою статті 175 КК встановлено, що те саме діяння, якщо воно було вчинене внаслідок нецільового використання коштів, призначених для виплати заробітної плати карається штрафом від тисячі до півтори тисячі неоподатковуваних мінімумів доходів громадян (17 000 до 25 500 грн) або обмеженням волі на строк до трьох років, або позбавленням волі на строк до п'яти років, з позбавленням права обіймати певні посади чи займатися певною діяльністю на строк до трьох років,

- частиною третьою статті 175 КК встановлено, що особа звільняється від кримінальної відповідальності, якщо до притягнення до кримінальної відповідальності нею здійснено виплату заробітної плати, стипендії, пенсії чи іншої встановленої законом виплати громадянам.

Тобто, виходячи із норми частини третьої, керівник підприємства може роками не платити зарплату своїм працівникам, а якщо справа доходить до суду, то щоб уникнути кримінальної відповідальності він здійснює всі необхідні виплати.

Законопроектом пропонується ввести зміни до частини першої та другої статті 175 КК збільшивши суми штрафів в 3-3,3 рази. Також, пропонується виключити частину третю цієї статті, якою встановлено, що особа звільняється від кримінальної відповідальності, якщо до притягнення до кримінальної відповідальності нею здійснено виплату заробітної плати, стипендії, пенсії чи іншої встановленої законом виплати громадянам.

А саме,

- змінами до частини першої статті 175 передбачається збільшити суму штрафів, встановивши покарання у вигляді штрафу від півтори тисячі (22 500,00 грн.) до трьох тисяч (51 000,00 грн.) неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або виправними роботами на строк до 2 років, або позбавленням волі на строк до 2 років з позбавленням права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю на строк до 3 років;

- змінами до частини другої статті 175 передбачається збільшити суму штрафів від трьох тисяч (51 000,00 грн.) до п'яти тисяч (85000,00 грн.) неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або обмеженням волі на строк до 3 років, або позбавленням волі на строк до 5 років з позбавленням права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю на строк до 3 років;

Такі зміни, на думку автора проекту Закону, унеможливають уникнення покарання керівників підприємств, установ або організацій за невиконання заробітної плати, стипендії, пенсії чи інших установлених законом виплат,

Комітет з питань освіти, науки та інновацій звертає увагу, що зміна правових норм КК в бік розширення сфери його дії чи посилення відповідальності має бути чітко обґрунтованою, базуватись на наукових висновках, аналізі практики застосування відповідних статей КК, відповідних статистичних даних. У пояснювальній записці такий аналіз щодо стану кримінального та адміністративного переслідування осіб, які вчинили дії з невиконання заробітної плати, стипендії, пенсії чи інших установлених законом виплат, відсутній. Окремого обґрунтування потребують запропоновані зміни до

частини 2 статті 175 КК, якими злочин переводиться з групи злочинів невеликої тяжкості до групи злочинів середньої тяжкості.

Для прикладу, у 2018 році було обліковано 578 кримінальних правопорушень за статтею 175 КК. За даними судової адміністрації лише по 24 особах судові рішення набрали законної сили: у 23 випадках кримінальні провадження закрито, 1 особі призначено покарання, при чому за сукупністю злочинів. Зважаючи лише на наведені дані необхідно проаналізувати наскільки «ПРАЦЮЮЧОЮ» є стаття 175 КК.

Щодо заборгованості по заробітній платі - за інформацією Державної служби статистики України у 2020 році загальна сума заборгованості з виплати заробітної плати становила 3136,7 млн. грн, у 2019 році - 3034,4 млн. грн (у 2020 р. зросла на 103,45% порівняно з 2019 р), у 2018 році - 2645,1 млн. грн, (у 2019 р. зросла на 114,7% порівняно з 2018 р.).

За даними Міністерства фінансів України заборгованість по виплатах заробітної плати в системі освіти та стипендій здобувачам освіти по державних закладах відсутня.

Міністерство юстиції України також звертає увагу, що підставою для посилення відповідальності мають бути результати дослідження практики застосування відповідних статей КК та статистичне підтвердження того, що каральна сила відповідних санкцій втратила свою регуляторну роль і потребує підвищення.

Зокрема, Міністерство юстиції зазначає, що впродовж останніх кількох років (згідно зі статистичними даними) зменшились показники притягнення до кримінальної відповідальності за вчинення злочину, передбаченого статтею 175 КК.

Міністерство юстиції України, посиляючись на Рішення Конституційного Суду України від 02 листопада 2004 року № 15-рп/2004 (справа про призначення судом більш м'якого покарання), також зауважує, що вирішення питання щодо посилення санкцій у КК, насамперед, має відповідати одній з основних засад права, якими є справедливість, окремим виявом якої є питання відповідності покарання вчиненому злочину. Адекватність покарання ступеню тяжкості злочину має впливати з принципу правової держави, із суті конституційних прав та свобод людини і громадянина.

Міністерство розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України підтримує законодавчі пропозиції щодо виключення частини третьої статті 175 КК, які забезпечать невідворотність покарання за порушення законодавства та унеможливлення звільнення від кримінальної відповідальності винних осіб.

При цьому міністерство не вбачає доцільним підвищення розмірів штрафів та звертає увагу, що в діючій системі нормативно-правових актів існує ціла низка запобіжників фінансового характеру, покликаних стимулювати дотримання трудових прав працівників в частині своєчасної та в повному обсязі виплати заробітної плати.

Міністерство фінансів України зазначає, що реалізація положень законопроекту вплине на дохідну частину Державного бюджету України, оскільки згідно з пунктом 23 частини другої статті 29 Бюджетного кодексу України до доходів загального фонду державного бюджету, зокрема, віднесено кошти від санкцій (штрафи, пеня тощо), що застосовуються відповідно до закону.

Міністерство соціальної політики України повідомляє, що в межах компетенції зауважень та пропозицій до нього не має.

Підкомітет з питань вищої освіти на своєму засіданні 22.03.2021 р. за результатами обговорення проекту Закону, зважаючи, що питання внесення змін до ККУ не відноситься до предметів відання Комітету з питань освіти, науки та інновацій, рекомендував прийняття остаточного рішення щодо законопроекту №4589 залишити за профільним Комітетом з питань правоохоронної діяльності.

Заслухавши та обговоривши інформацію Голови підкомітету з питань вищої освіти Ю. Гришиної, Комітет Верховної Ради України з питань освіти, науки та інновацій **вирішив:**

1. Зважаючи, що норми проекту Закону про внесення змін до статті 175 Кримінального кодексу України щодо посилення відповідальності за невиконання заробітної плати, стипендії, пенсії чи інших установлених законом виплат, реєстр. № 4589 від 14.01.2021 р., поданий народним депутатом України Волинцем М.Я., не відноситься до предметів відання Комітету з питань освіти, науки та інновацій, прийняття остаточного рішення щодо доцільності його прийняття залишити за Комітетом з питань правоохоронної діяльності.

2. Направити це рішення та висновки Міністерства юстиції України, Міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України і Міністерства фінансів України, до Комітету Верховної Ради України з питань правоохоронної діяльності.

3. Контроль за виконанням цього Рішення Комітету покласти на Голову Комітету Сергія Бабака.

Голова Комітету

Сергій Бабак